

En farve- og tapethandel bliver til

Ronja Moesgaard Ryde og Mette Ernst Andersen

I juni 2022 åbnede gågaden i Den Gamle By med blandt andet en farve- og tapethandel. I artiklen fortæller journalist Ronja Moesgaard Ryde og museumsinspektør Mette Ernst Andersen om butikkens tilblivelse og om, hvad museets gæster kan opleve i form af tapeter, malerbøtter og etiketter. Artiklen viser også, hvordan Den Gamle By arbejder med indsamling, bevaring og genskabelse af helheder fra en anden tid.

Da Den Gamle By begyndte at lave en plan for museets 1974-kvarter, undersøgte museet de mest almindelige erhvervstyper i Danmark. På top-5 var der blandt andet en slagter og en malermester. Derudover blev der lavet en liste over butikker og boliger, som vi ville forsøge at få hjem til 1974-kvarteret. På listen var en broderi- og garnforretning, et minimarked, en radio-tv-forhandler og en tøjforretning. Det er alle butikker, som nu er en del af kvarteret i Den Gamle By. Herefter fortsatte arbejdet med at undersøge tendenser inden for hjem, gademiljø og butikker i 1970'erne.

Skanderborghuset

Farvehandlerens facade i Den Gamle By. Huset stammer fra Skanderborg.

Den 25. juni 2022 åbnede Sønderbrogades Farve og Tapet i Den Gamle Bys nyåbnede gågade. Butikken er placeret i stueetagen af Skanderborghuset, som blev hjemtaget af Den Gamle By i 2010. Huset lå i Skanderborg på adressen Adelgade 61. På grunden lå op-

rindelig et tofagsbindingsværkshus, som omkring 1865 blev erstattet af et lidt større grundmuret hus, der var indrettet med barbersalon. Efter en total ombygning i 1896 til det nuværende toetagers hus blev hele stueetagen indrettet til barberstue, som omkring 1915-1920 blev suppleret med salg af tobak og vin. I 1969 blev lejligheden på 1. og 2. sal nedlagt, og de to nederste etager indrettet som Anbi Brugskunst.

I Den Gamle By har vi indrettet en farve- og tapethandel. Selve butikken og indretningen er ikke baseret på en bestemt butik, men er blevet til gennem talrige interviews med tidligere indehavere, ansatte og lærlinge hos danske farvehandlere. Desuden har Den Gamle Bys fagfolk gennemgået et stort billedmateriale for at finde frem til, hvordan en farve- og tapethandel typisk så ud i 1974.

Det smukke og rummelige lokale i Skanderborghuset er en oplagt ramme om en farve- og tapethandel. Målet var at beholde så meget som muligt af det originale hus og tilpasse det æstetikken hos farvehandlerne. Ud over dokumentation fra de interviewede farvehandlere er der fundet mange billeder i farvehandlernes brancheblade, hvor der ofte var artikler om nye butikker.

Det nye i det gamle

En stor, grøn reol pryder det meste af den ene væg i Skanderborghusets stueetage. Oprindeligt var reolen hvid, men alle fotos fra tidligere farve- og tapethandlere viste møbler i mange forskellige farver. Og med sin hvide farve ville reolen komme til at skille sig for meget

Huset i Skanderborg, inden det blev flyttet til Den Gamle By.
Foto: Henrik F.S. Larsen.

ud mod det orange gulv, orange baldakiner og det brune inventar. Så Den Gamle By henvendte sig til flere farvehandlere, som mente, at en flaskegrøn farve ville fremhæve varerne bedst muligt. Derfor blev den store reol grøn.

Podierne i forretningen stammer fra en farvehandel, men er blevet slebet og malet, fordi de var i brug helt frem til 2015. Valget af farve til podierne faldt på gule og grønne pastelfarver ud fra fotos fra en farvehandel med netop de farver. Farverne i forretningen er blevet blandet, så de passer med farver på farvekort fra 1972-1974. På den måde ved vi, at det er farver, som farvehandlerne dengang kunne tone, hvis de ikke havde fået dem hjem i de farver fra producenten.

Tapetbar

Et meget vigtigt element hos en farvehandler var en tapetbar. Både i mindre og større butikker var der et helt afsnit, som kun var indrettet til tapeter. Tapeter på bladrestativer, tapeter på vingestativer og tapeter i bøger. I de større butikker var der også borde, hvor kunderne i ro og mag kunne bladere i tapetbøgerne. Ofte var tapethjørnerne udstyret med loftslamper eller standerlamper, så kunderne kunne se tapeterne i et lys, der mindede om det, de havde derhjemme. Den Gamle Bys interviews viser, at farvehandlerne gjorde meget ud af at rådgive kunderne om stil og ønsker.

I 1970'erne udkom der nye tapetkollektioner hvert andet år. Her fik farvehandlerne tilsendt kataloger over fabrikkernes nye kollektion, og så udvalgte de dem, de ville sælge. Dem fik de sendt, så de kunne lave nye tapetbøger med udvalget. Tapetbøgerne blev ofte sendt ud til entreprenører og malere og blev også lånt ud til privatpersoner. I månederne op til den nye kollektion var der udsalg af rester fra den tidligere kollektion.

I begyndelsen af 1970'erne var der stadig gang i den danske tapetproduktion. Men få år senere var den på retur, fordi flere fabrikker enten fusionerede eller blev opkøbt af udenlandske producenter. Især Storbritannien og Tyskland havde en stor produktion af tapeter og eksporterede til Danmark. Der blev produceret mange forskellige slags tapeter. Lige fra hessian til imiterede mursten, kunstnertapeter og stiltapeter. I 1970'erne begyndte savsmuldstapeter at vinde frem, og mange begyndte at fravælge tapet og i stedet male væggene.

I tidens løb har Den Gamle By hjemtaget mange tapeter, og museet ligger derfor inde med en stor samling. Hos Sønderbrogades

Farvehandler-
nes sortiment
varierede meget
- alt efter hvad
der var kunder
til. Naturligvis
var pensler og
maling fast sor-
timent.

Farve og Tapet er der tapeter fra 1950'erne frem til 1970'erne. Det kan være omstændeligt at datere dem, men flere af tapeterne er fundet i daterede bøger. På den måde har vi faktisk brugt farvehandlerens tapetbøger som kataloger.

Malerbøtter og etiketter

Ingen farve- og tapetbutik uden et stort antal malerbøtter. Men vi måtte hurtigt indse, at de malerbøtter, Den Gamle By havde indsamlet fra 1970'erne, ikke kunne bruges i udstillingen, fordi de var rustne, låg var skæve, og etiketter var dækket af maling.

Der er over 100 forskellige tape-
ter i udstillingen.
De viser et væld
af farver, møn-
stre og teksturer.
Under hylden
med tapetbo-
gen hænger de
udenlandske
tapeter. Største-
delen er produ-
ceret i Storbri-
tannien.

Ned ad trappen ligger farvehandlerens kontor. Fortsætter man ned ad den stejle, smalle trappe, kommer man til kælder-rummet, der fungerede som arbejdsrum og lager. Der er ikke højt til loftet.

Derfor tog museet kontakt til malingproducenter – blandt andre Dyrup og Sadolin – for at undersøge, om de havde et arkiv over etiketter. Den Gamle By besøgte Dyrup i Søborg og fik tilladelse til at låne mapperne med de gamle etiketter. Etiketterne var fra 1980'erne og frem, men indeholdt elementer, som også var at se på etiketterne fra 1970'erne. Vi daterede etiketternes udseende ud fra farvekort og fotos fra tiden.

Sadolins etiketter kunne vi selv fremstille, fordi deres design var enkelt. Men Dyrups etiketter skulle vi have hjælp til. Vi lavede derfor en aftale med Dyrup, som fik deres grafikere til at genskabe etiketter ud fra en kombination af deres etiketter og de etiketter, vi kunne pille af de gamle bøtter og finde i vores fotomateriale. Et par af de eksisterende etiketter skulle blot renses, men andre skulle sammensættes og genskabes af forskellige elementer – med fotografier som eneste forlæg. Endvidere skulle etiketterne tilpasses de nutidige malerbøtter, så de kunne monteres på nye bøtter uden rust og malerpletter. Heldigvis afviger nyere malerbøtter kun meget lidt fra de bøtter, man brugte i 1970'erne.

Dyrup har også hjulpet Den Gamle By med at reproducere farvekort. Det kræver nemlig en helt særlig printer at fremstille farvekort, fordi der indgår så mange farver.

Smæk på farvepaletten

Husker man farve- og tapethandlere fra 1970'erne, så genkalder man sig formentlig også, hvordan forretningerne havde godt smæk på farverne. Ikke kun nede i malerbøtterne og på farvekortene, men også i indretningen, hvor podier, gulve, baldakiner og inventar havde fået en god tur gennem farvemøllen. Det er gengivet hos Sønderbrogades Farve og Tapet.

Samtidig er butikkens tilblivelse et godt eksempel på, hvordan Den Gamle By kan arbejde med indsamling, bevaring og genskabelse og med at integrere det nye i det gamle. Alt sammen for at gengive historien så korrekt som overhovedet muligt og samtidig skabe en god oplevelse for museets mange gæster, når de gør stop i 1974-bydelen på deres tidsrejse gennem Den Gamle By.

Blomsterbuketter stod bag disken, foran farvetoneren, på udstillingens åbningsdag. I 1970'erne var det god skik, at kunder og nabobutikker gav blomster og gaver for at byde den nye butik velkommen.

The paint dealer

The paint dealer's shop 'Sønderbrogades Farve og Tapet' in Den Gamle By's new pedestrian street has been installed on the ground floor of Skanderborghuset, which was taken over by Den Gamle By in 2010. The aim was to keep as much as possible of the original house and adapt the aesthetic aspects of the paint dealer.

One important element of a Danish paint dealer's shop in the 1970s was the wallpaper bar. The paint and wallpaper dealers made a point of advising their customers on their stylistic desires and wishes. At Sønderbrogades Farve og Tapet there are wallpapers from the 1950s until the 1970s - wallpapers that Den Gamle By has collected over the years. In the shop there are also a large number of pots of paint. Originally Den Gamle By had collected paint pots from the 1970s, but they had become too rusty and dented with age, and the labels were covered with paint. So the museum got help from the paint firms Dyrup and Sadolin with finding and recreating labels and mounting them on new paint pots.